

Finanstilsynet
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Dato: 26.04.2017
Vår ref.: 17-552
Deres ref.: 17/2802

Utkast til retningslinjer for finansforetaks behandling av forbrukslån - høringsuttalelse

1. Innledning

Finans Norge viser til utkast til retningslinjer for finansforetaks behandling av forbrukslån som er sendt på høring med frist 19.4. Vi har fått innvilget utsatt svarfrist til 26.4 etter avtale.

Finans Norge er generelt opptatt av at enkeltpersoner ikke tar opp mer lån enn de kan betjene. Av denne grunn har vi engasjert oss i og vært positive til utvikling av regelverk som bidrar til forsvarlig markedsadferd og hensiktsmessig forbruksbeskyttelse. Som kjent lanserte vi nylig en bransjenorm som skal sikre at våre medlemmer ikke driver aggressiv markedsføring av forbrukslån mot forbruker og vi er fornøyde med at regjeringen den første uken i april la frem en pakke med flere tiltak som skal bidra til å forhindre at forbrukere havner i gjeldskrise.

Finans Norge skrev som kjent i vår høringsuttalelse av 09.01.17 om fakturering av kredittkort at det burde stilles minst like strenge krav til kredittvurdering av forbrukslån som ved boliglån. Vi synes derfor det er positivt at det nå oppstilles krav til behandling av forbrukslån. Det er imidlertid uheldig at dette tiltaket som er av stor betydning for flere finansforetak ble sendt ut med så kort høringsfrist. Vi tar derfor forbehold med hensyn til om vi har fanget opp alle relevante problemstillinger i tilstrekkelig grad.

2. Hovedsynspunkter

- Finans Norge støtter hovedlinjene i de foreslåtte retningslinjene. Vi mener at krav for behandling av forbrukslån, i kombinasjon med opprettelse av en gjeldsinformasjontjeneste, er det mest virkningsfulle tiltaket for å unngå at enkeltpersoner pådrar seg mer usikret kreditt enn de kan håndtere.

- For å motvirke risiko for konkurransevridning dersom enkelte finansforetak som retter seg mot det norske markedet velger å ikke følge retningslinjene, foreslår Finans Norge at kravene i retningslinjen gjennomføres i forskrifts form. I så fall bes det om at banken får et visst handlingsrom til å utøve skjønn.
- Begrepet «brutto årsinntekt» i § 4 må tolkes likt som kundens «kundens inntekt» i § 3. Et skattemessig inntektsbegrep som Finanstilsynet har lagt til grunn vil i mange tilfeller gi et feilaktig bilde av kundens fremtidige gjeldsbetjeningsevne.
- Retningslinjen bør åpne for refinansiering, jf. også boliglånsforskriften § 9.

3. Generelle merknader

Finans Norge mener at dette tiltaket, i kombinasjon med opprettelse av en gjeldsinformasjontjeneste, vil være det mest virkningsfulle tiltak for å unngå at enkeltpersoner pådrar seg mer usikret kreditt enn de kan håndtere. Finans Norge støtter følgelig forslaget.

Vi er videre tilfreds med Finanstilsynets oppfatning av at foretakenes utlånspraksis prinsipielt ikke burde reguleres med mindre det kan begrunnes med en utvikling i lånemarkedet som er i konflikt med viktige samfunnsmessige hensyn. Vi er også positive til at tilsynet legger opp til å revurdere retningslinjene i tråd med markedsutviklingen, og foreslår at dette fremgår uttrykkelig, for eksempel gjennom angivelse av perioden kravene skal gjelde.

Samtidig mener vi det er viss risiko for konkurransevridning i markedet ved at kravene oppstilles ved bruk av retningslinjer. Dersom noen foretak velger å ikke følge retningslinjene, noe vi sett eksempler på tidligere, vil disse kunne ta store markedsandeler på kort tid – og da presumptivt på dårligere betingelser for kundene. Finans Norge vil derfor foreslå at kravene gjennomføres ved forskrift. Finans Norge mener at det bør fastsettes et handlingsrom for bankene til å avvike fra kravene. Dette for å sikre at bankene fortsatt kan drive godt bankhåndverk. På samme måte som for utlån med pant i boligeiendom vil det også for usikret kreditt kunne være enkelte tilfeller der det er forsvarlig å innvilge kreditt som ikke oppfyller samtlige vilkår i de foreslåtte retningslinjene. Det forutsettes at dette da gjøres uten at det samtidig medfører brudd på retningslinjenes intensjon.

Personer med svak eller lav inntekt, for eksempel studenter og pensjonister, kan ha behov for kredittkort, jf. også høringsnotatet. Kredittkortet vil gi disse kundene muligheter for å utføre sikre betalinger ved netthandel eller betale for reiser på en slik måte at de oppnår samme fordeler og reiseforsikring som andre kunder. Finans Norge deler denne vurderingen, og vil foreslå at disse kundene på bakgrunn av en forenklet kredittvurdering må kunne få kredittkort med lavere kredittramme, se også vår kommentar til pkt. 2.

Finans Norge mener gjeldsinformasjonstjenesten som er under etablering vil bidra til å sikre at personer som ikke bør få kreditt eller ytterligere kreditt, heller ikke får det. Se også vår merknad til §§ 2 og 3 jf. pkt. 4 nedenfor.

Retningslinjene bør ikke være til hinder for refinansiering, jf. også boliglånsforskriften § 9. Vi ber om at dette presiseres.

4. Konkrete merknader

Til pkt. 2 Dokumentasjon av kredittvurdering

Per i dag vil finansforetakene ikke ha tilgang til dokumentasjon som viser kundens inntektsside og samlede gjeldsforhold. Det vil derfor være vanskelig å oppfylle de kravene til dokumentasjon som fremkommer i forslaget uten at kunden selv leverer det. Vi antar at det vil være tilstrekkelig å vise til at opplysninger er innhentet fra kunden inntil gjeldsinformasjonstjeneste og samtykkebasert lånesøknad er på plass.

Dokumentasjonskravet forutsetter at det foretas en omfattende kredittvurdering uansett kredittbeløpets størrelse.

Som nevnt under de generelle merknadene mener vi at personer med lav inntekt bør kunne få kredittkort med lavere kredittramme (f.eks. under 25-50 000 kr) på bakgrunn av en forenklet kredittvurdering.

Det kan også være hensiktsmessig å tillate en forenklet kredittvurdering ved søknad om forhøyelse innen en begrenset tidsperiode (for eksempel 24 måneder) etter at kredittavtalen ble inngått og full kredittvurdering er gjennomført. Forutsetningen må være at foretaket kan dokumentere adferdscore i tillegg til oppslag i gjeldsregistertjenesten og betalingsanmerkninger. Bakgrunnen for forslaget er todelt: For det første velger flere seriøse foretak å innvilge lave rammer til ny kunder, for deretter å innvilge søknader om høyere rammer når kunden har vist behov, betalingsvilje og betalingsevne. De strengere kravene til kredittvurdering vil innebære økte kostnader, og dette kan medføre en risiko for at mange aktører vil velge å innvilge en høy ramme initielt for å unngå å foreta en ny vurdering innenfor forholdsvis kort tid. For det annet gir *kundens adferd* finansforetaket mer og bedre informasjon om forventet misligholdssansynlighet enn ved bruk av demografiske data mv.

I mange tilfeller vil avtale om boliglån og kredittkort inngås samtidig. Vi legger til grunn at det i slike tilfeller er tilstrekkelig at det foretas en samlet kredittvurdering som kan benyttes både for boliglånet og kredittkortet, og ber om at dette presiseres.

Til pkt. 4 Gjeldsgrad

Begrepet «Brutto årsinntekt»

Det foreslås i dette punktet at finansforetaket ikke kan innvilge lån som bidrar til at kundens samlede gjeld overstiger fem ganger «brutto årsinntekt». Dette er tilsvarende bestemmelse som i boliglånsforskriften § 4. Det foreligger ikke nærmere definisjoner av begrepene «inntekt» og «brutto årsinntekt». Begrepene er heller ikke definert i boliglånsforskriften, likevel slik at «brutto årsinntekt» er presisert i Finanstilsynets rundskriv 23/2016 om boliglånsforskriften: «Ved beregningen skal foretakene legge til grunn personinntekten slik den er definert i skatteloven, eventuelt alminnelig inntekt før minstefradrag og personfradrag.»

Finans Norge er ikke enig i Finanstilsynets synspunkt om at beregningen skal følge reglene om beregning av personinntekt i skatteloven. Etter vår oppfatning er gjeldsgraden å anse som en indikator for kundens gjeldsbetjeningsevne. Det er derfor hensiktsmessig at inntektsbegrepet er det samme både for beregningen av betjeningsevne og beregningen av gjeldsgraden. Dette er også utgangspunktet i et flertall av kredittsystemene.

Inntektsbegrepene bør dessuten praktiseres likt både for boliglån og forbrukskreditter. Etter vår oppfatning tilsier både hensynet til lånekundenes innsikt i og forståelse for regelverket og bankenes vurderinger og hensynet til effektivitet i bankenes systemer og interne retningslinjer for kredittbehandling dette.

I kredittvurderingen må bankene søke å danne seg et mest mulig realistisk bilde av kundens evne til å betjene egen gjeld. Ved vurderingen av betjeningsevnen må alle relevante, påregnelige inntekter og tilsvarende utgifter derfor tas hensyn til. Det er derfor vår vurdering at det inntektsbegrepet som Finanstilsynet har definert når det gjelder gjeldsgradsberegningen under boliglånsforskriften bør diskuteres på nytt. Bakgrunnen er som følger:

- Inntektsbegrepet må harmonere med de utgifter som det tas hensyn til i leveomkostningene, for eksempel skattefri barnetrygd kontra barnehageutgifter mv.
- Inntektsbegrepet bør reflektere faktiske, påregnelige inntekter fremover. I de skattemessige inntektsbegrepene som Finanstilsynet har tatt utgangspunkt i vil for eksempel skattepliktig engangsbonus og andre inntekter som kan variere betydelig fra år til år, inngå med fullt beløp. Faste, men skattefrie inntekter fra husleie, barnetrygd, kontantstøtte vil derimot ikke inngå. Heller ikke kjente, og dokumenterbare endringer i inntekt som følge av jobbskifte, endringer i stillingsbrøk ol. vil være reflektert i et historisk skattemessig inntektsbegrep. Et

slikt skattemessig inntektsbegrep vil derfor i mange tilfeller gi et feilaktig bilde av kundens fremtidige gjeldsbetjeningsevne.

- Det fremstår også som ulogisk - og noe tilfeldig - at skattepliktig husleie skal telle med for kunder som leier ut mer enn 50 prosent av sin bolig, mens skattefrie husleieinntekter for kunder som leier ut mindre enn 50 prosent av boligen ikke kan tas hensyn til (eksempel vedlagt).

Finans Norge mener derfor at kundens gjeldsgrad må beregnes på basis av de samme relevante, påregnelige inntekter som er lagt til grunn for bankens vurdering av betjeningsevnen.

«Samlet gjeld utgjør mer enn fem ganger brutto årsinntekt»

Enkelte bankkunder kan i forbindelse med opptak av boliglån allerede ha nådd grensen på fem ganger brutto årsinntekt. Denne gjelden kan i tillegg til boliglånet f.eks. bestå av studielån. Disse kundene vil da etter retningslinjene ikke få kredittkort. Etter vår oppfatning har de fleste nordmenn i dag bruk for kredittkort med en fornuftig kredittramme. Vi ber igjen om tilstrekkelig handlingsrom til å kunne innvilge kredittkort i slike tilfeller under forutsetning av at vedkommende har betjeningsevne.

Til pkt. 5 Avdrag og konvertering

Vi gjør oppmerksom på at gjeldende kredittavtaler, hverken for usikrede rammelån eller kredittkort, hjemler konvertering til nedbetalingslån. En slik regulering vil også være vanskelig å implementere, da det vanskelig kan karakteriseres som mislighold. Det er også noe uklart når konverteringsplikten inntreffer, jf. ordlyden «over tid».

Tilsynet foreslår at finansforetak normalt ikke skal innvilge forbrukslån med løpetid over fem over. Vi vil stille spørsmål ved om ikke løpetiden bør settes noe høyere, eller i alle fall om det skjønnsmessig kan settes lengere løpetid i tilfeller hvor det utvilsomt er til kundens fordel.

Til pkt. 6 Rapportering

For en del av Finans Norges større medlemsforetak utgjør forbruksfinansiering en begrenset del av virksomheten. Vi vil stille spørsmål ved om krav om rapportering til styret hvert kvartal er hensiktsmessig for disse foretakene.

5. Avsluttende merknader

Finans Norge er kjent med at det vil kunne ta noe tid for våre medlemsbedrifter å tilpasse gjeldende saksgangsløsninger til de foreslåtte kravene. Vi ber om at det blir tatt hensyn til ved vurderingen av ikrafttredelsestidspunkt.

Vi vil også igjen peke på at det først er etter at informasjon fra gjeldsinformasjonstjenesten er tilgjengelig og digital samtykkebasert lånesøknad er etablert, vil la seg gjøre å foreta

kredittvurdering på en måte som er forutsatt i retningslinjenes pkt. 2. Det er uklart når dette er på plass. Finans Norge ber derfor om at det tas hensyn til dette enten ved utformingen av kravene i punkt 2, eller ved vurderingen av ikraftsettelsestidspunkt.

Finans Norge legger til grunn at de foreslåtte kravene ikke vil gjelde for avtaler om forbrukslån som allerede er inngått. Vi mener også at det bør foretas en årlig evaluering av kravene. Vi både håper og tror at de samlede tiltakene som nå foretas på forbrukslånsmarkedet vil ha en dempende effekt, og det gjør også at det på sikt blir mindre behov for et slikt regelverk.

For øvrig stiller gjerne Finans Norge i et møte med Finanstilsynet for å ytterligere utdype våre kommentarer og innspill i høringssvaret.

Med vennlig hilsen
Finans Norge

Idar Kreutzer
adm. dir.

Gry Nergård
direktør

Vedlegg

Vedlegg:

Skattefri leieinntekt kontra skattepliktig leieinntekt

Kjøp av bolig i Gjeldsveien – pris NOK 5.000.000,-
Max belåning i henhold til forskriften er 85%, dvs. NOK 4.250.000,-.
Søknad om lån tilsvarende max belåning.

1. Gjeldsveien 2 – to leiligheter

Brutto familieinntekt til sammen kr. 800.000,-
Max belåning basert på inntekt.....NOK
4.000.000,-

Utleieverdi egen leilighet NOK 15.000,- pr. måned i alt pr. år NOK 180.000,-

Utleieverdi utleieleilighet NOK 14.000,- pr. måned, i alt pr. år NOK 168.000,-

Leieinntekter på NOK 168.000,- pr. år kan ikke medregnes i brutto familieinntekt da leieinntektene ikke er skattepliktige.

Konklusjon: Nei til lånet - lånebehovet overstiger 5 x brutto inntekt

2. Gjeldsveien 3 – to leiligheter

Brutto familieinntekt til sammen kr. 800.000,-
Utleieverdi egen leilighet NOK 14.000,- pr. måned i alt pr. år NOK 168.000,-
Max belåning basert på 5 x inntekt.....NOK
4.000.000,-

Utleieverdi utleieleilighet NOK 15.000,- pr. måned, i alt pr. år NOK 180.000,-

Leieinntekter på NOK 180.000,- pr. år kan medregnes i brutto familieinntekt da leieinntektene er skattepliktige.

Korrigert brutto familieinntekt til sammen NOK 980.000,-

Max belåning basert på 5 x inntekt + leieinntekter.....NOK
4.900.000,-

Konklusjon: Ja til lånet - lånebehovet er innenfor 5 x brutto inntekt

Reell betjeningsevne vil i eksempel 2 egentlig være lavere da leieinntektene her vil beskattes. Forutsetter vi at leieinntektene beskattes med 30%, vil reell disponibel likviditet være 180.000,- minus 30% som er 54.000,- netto 126.000. I eksempel 1 vil reell disponibel likviditet fra utleien være 168.000,-.

Forutsigbarhet og langsiktighet i selve leieforholdet vil ikke påvirkes av hvorvidt leieinntektene er skattefrie eller skal beskattes.